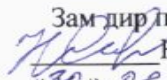

РАССМОТРЕНО
на заседании МО
протокол № 1
«30» 08 2017 г

СОГЛАСОВАНО
Зам дир по УМР
 Н.А. Сивцева
«30» 08 2017 г

УТВЕРЖДАЮ
Директор Дюпсунской СОШ
 В.В.Рожин
«30» 08 2017 г

Рабочая программа
по литературному чтению на родном языке, 2 класс
Бурцевой Людмилы Петровны, учителя начальных классов
МБОУ «Дюпсунская СОШ имени И.Н.Жиркова»

Количество часов: 68 ч

Учебник:

.- Л.В.Захарова, У.М.Флегонтова, Литература аабыыта, Дьокуускай:Бичик,2013

Программа: .

Семенова С.С. Төрөөбүт тыл:үлэлиир программа 1-4кылаас /ааптардар С.С. Семенова, Н.Н.Васильева, М.Ф.Кронникова/ -Дьокуускай:Бичик,2013

2017/2018 учебный год

Быһаары сурук

Үөрэх предметын өйдөбүлэ

Үлэ программата Федеральнай глсударственной үөрэх стандартыгар, «Россия гражданинын личноһын сизрин-майгытын сайыннарыыга уонна иитиигэ концепциятыгар», үөрэх предметин үөрэтии түмүктэригэр олобуран сурулунна.

Бастакы сүһүөх оскуолаҕа литература аабыта уус-уран айымньыны үөрэтии уонна тылы сайыннарыы курдук икки хайысханы тутуһар сүрүн предметтартан биирдэстэрэ. Предмет оҕо ааһар үөрүйэбин, тылынан уонна суругунан санатын сайыннаар сүрүн оруоллаах. Оҕоҕо ааһар уонна тиэкиһи кытта үлэлиир үөрүйэх инмит эрэ буоллабына, кини атын предметтэргэ ситиһиилээхтик үөрэнэр кыабы ылар.

«Литература аабыта» предмет оҕо сааһыгар сөптөөх өйү-санааны инэрэр, айар, толкуйдуур дьобурун, майгытын-сигилитин, тылын-өһүн сайыннаар, аабыы эйгэтигэр киллэрэр, кинигэҕэ интэриэһи үөскэтэр, ааһар баһаны олохсутар, уус-уран айымньыны тыл искусствота буоларын өйдөтөр, оҕо бэйэтэ сайдар, дьону кытта бодоруһар кыабын олохсутар. Аабыы оҕо личность быһыытынан сайдарыгар, тулалыыр эйгэтин өйүнэн-сүрэбинэн, дууһатынан ылынарыгар суолтата улахан. Бу этиллэр сана «Литература аабыта» предмет сүрүн сыалын быһаарар:

- аабыы араас көрүнүн уларытыы;
- уус-уран айымньы тиэкиһин кытта үлэбэ оҕо тылын-өһүн сайыннарыы
- араас көрүннээх информациянан үлэлиир үөрүйэхтэри инэри;
- оҕону уус-уран айымньыга сыһыарыы, айымньыны истэргэ, тылга болжомтолоох буолууга иити;
- оҕо тус олобун айымньы нөнгө сизр-майгы сыаннастарынан байыты;
- оҕо литературатын эйгэтигэр киллэри; кинигэҕэ интэриэһи, ситимнээхтик, тиһиктээхтик ааһар баһаны үөскэти;
- тиэкиһи уонна кинигэни кытта үлэлиир үөрүйэби инэри, үөрэх уонна научнай-биллэрэр тиэкиһинэн үлэ бастакы үөрүйэхтэрин олохсутуу.

Маннайгы кылааска букубаар кэнниттэн үөрэх дьылын иккис анаарыгар «Литература аабыта» предмети үөрэтии саҕаланар. Уус-уран айымньыны ааһан, үөрэнээччи айымньы ааптарын, геройдарын кытта сэхэргэхэр, алтыһар, сизр-майгы өрүттэрин, кинилэр сыһыаннарын ырытан, тоҕо итинник буолбутун, ол суолтатын, төрүөтүн өйдүүр буолар.

Уус-уран айымньы тыл искусствота буоларын аабыы уроогар ааһан, тыл уроогар ырытан, айыныныны ырытар үлэбэ тылы тэннээн, ааптар этэр санаатын, иэиитин өйдүүр. Үөрэнээччи айымньы геройдарыгар бэйэтин сыһыанын быһаарар, суруйааччы уонна айымньы туһунан санаатын этэн, сыһыанын көрдөрөр.

Предмет сүрүн ис хоһоонун араас оҕо литературата (саха, Саха сирин хотугу, Россия, тас дойду араас омуктарын суруйааччыларын айымньылар), гнаучнай-популярнай айымньылар арыяллар. Уус-уран уонна научнай-биллэрэрайымньылары тэннээн көрүү тыл искусствотын диригин өйдүүргэ көмөлөһөр. «Литература аабыта» предмети атын предметтэри («Култуура», «Тулалыыр эйгэ», «Музыка», «Уруһуй») кытта ситимнээхтик үөрэтии, ырытыы көдьүүстээх, олоххо туох барыта ситимнээх биир кэлим диэн өйдөбүл үөскэтэр.

«Литература аабыта» предмет ис хоһооно:

- «Сана үлэтин көрүннэрэ. Бодоруһуу култуурата»;
- «Тиэкиһи кытта үлэ көрүннэрэ. Сана-ингэ үлэтэ»;
- «Уус-уран айымньыны кытта үлэ. Кэрэ эйгэтэ уонна сизр-майгы өттүгэр үлэ»;
- «Оҕо ааһар эйгэтэ. Аабыы култуурата»

Бастакы салаа – «Сана үлэтин көрүннэрэ. Бодоруһуу култуурата». Манна оҕо ааһар уонна суруйар, истэр уонна сангарар дьобурун, араас түгэnnэ үлэтин сана көрүнүн сайыннарыыта көрүллэр. Программа таска сүһүөхтээн аабытттан сыыа бүтүн тылынан, онтон интонацияҕа, аабыы

тэтимигэр, ис хоһоонноохтук аабыга, сыһаа исхэ аабыга болжомто уураар, бастакы сүһүөх саха оскуолатын үөрэнээччитэ мүнүүтэбэ ааһар нуорматын быһа холоон биэрэр. Начаалынай оскуоланы бүтэрэр үөрэнээччи быһа холоон мүнүүтэбэ 80—100 тылы ааһар. Манньк нуорма оҕо бэйэтигэр эрэллээх буолуутун, аахпыт тиэкиһин ис хоһоонун өйдүүрүн, үөрэх тиэкистэрин кытта үлэбэ көбүлүүр.

Предмет ис хоһоонугар истии диэн салаа оҕо тылга, дьон санатыгар болжомтолоох буоларын, этиллибит кэрчик сүрүн санаатын араарарын, өйдүүрүн, ырытарын, өйдөммөт түгэннэ туоһулаһар ыйытылары биэрэрин ирдиир.

Сананы сайыннарыы (бэйэ санаатын этии, ыйытыы биэри, ыйытыга эппиэт, кэпсэтиһии, кэпсээһин) сана этикетын кытта быстыспат ситимнээх бэриллэр. Үөрэнээччи санарыан иннинэ тугу этиэн баһарарын толкуйдаан, ырытан, хонтуруолланан, атын киһини болжойон истэн, кэпсэтэр киһитигэр убаастабыллаахтык сыһыаннаһан иитиллэрэ эрэйиллэр.

Улахан болжомто сурук үлэтигэр ууруллар. Аабы уруогар үөрэнээччи аахпыт тиэкиһигэр олоһуран бэриллэр тиэмэбэ бэйэ санаатын, аахпыттан, өйтөн (ойуулаан, ырытан, кэпсээн) суруйа үөрэнэр. Бастакы сүһүөх оскуолаба оҕо истэр, сангарар, ааһар уонна суруйар дьобурун сайыннараар.

Иккис салаа - «Тиэкиһи кытта үлэ көрүҥнэрэ. Сана-инэ үлэтэ».

Уус-уран айымньыны кытта үлэбэ үөрэнээччи тиэкиһи чаастарга үллэрэ, чаастарга аат биэрэ, былаан оноро, аахпыт тиэкиһин кылгатын уонна сиһилии кэпси, сүрүн санаатын араара куонна ону бэйэ тылынан этэргэ үөрэнэр. Бу салаа тиэкис араас көрүҥүн өйдүү (ойуулуур, ырытар, кэпсиир), тиэкис аатын ис хоһоонун кытта ситимни, үөрэх, научнай-биллэрэр уонна уус-уран тиэкиһи араара, суолтатын быһаара үөрэтэр. Үөрэнээччи бодоруһуу арааһын, сыалын-соругун өйдүү үөрэнэр, учуутал көмөтүнэн кэтээн көрөр.

Үһүс салаа - «Уус-уран айымньыны кытта үлэ. Кэрэ эйгэтэ уонна сиэр-майгы өттүгэр үлэ». Оҕо уус-уран айымньы нөнүө сиэр-майгы туһунан өйдөбүлэ кэнииригэр, эстетическэй уонна айар дьобура сайдытыгар туһуланар. Оҕо уус-уран айымньыга да, биллэрэр да тиэкискэ тулаллыр эйгэ ойууланар ньыматын араара, уратылаһар өрүтүн өйдүү, бэйэ тиэкиһин оноро үөрэнэр. Программа оҕо эрэ уус-уран литературатын кытта буолбакка, искусство атын көрүҥнэрин тиэкистэрин (айымньыларын) кытта билиһиннэрэр.

Үөрэнээччи уус-уран айымньыны научнай-биллэрэр ис хоһоонноох тиэкистэн араара үөрэнэр. Уус-уран айымньы – ааптар айымньыта, кини баай тыл-өс көмөтүнэн ааһааччыга тулалыыр эйгэ уонна дьон араас сыһыанын, ытык өйдөбүллэри, майгыны-сигилини инэрэр, кэрэбэ угуйар искусство ураты көрүҥэ диэн өйдүү. «Литература аабыта» ис хоһоонугар уус-уран айымньыны судургу ырытыы: ол эбэтэр бастаан тиэкиһи сабадалаан, истэн, онтон ааһан, ырытан, хат-хат төннөн, ис хоһоонун, сабаланыытын, бүтүүтүн ырытан, айымньы аатын, сүрүн санаатын, ис хоһоонун кытта тэҥнээн көрүү ытыллар. Айымньыны ырытыга тиэрмин туттуллубат. Айымньы уус-уран тыла ааһаа бары түһүмэбэр болжомтобо ытыллар. Тиэкиһи ырытыга тыл (эпитет, тэҥнэбил) туспа тутан ырытыллыбат, айымньыга сыһыаран, туох суолталаахтык туттуллубутун тоһоҕолоон бэлиэтэнэр, көрүллэр.

Аабы ис хоһоонугар оҕо саабыгар өйдөнөр тиэмэ уонна уус-уран айымньы проблемата, онно этиллэр майгы-сигили сыаннастара, тыла-өһө көрүллэллэр. Айымньыны ырытыы араас таһымнаах: сюжет таһымыгар (геройдары кытта билсиһии кэпсэнэр түгэни ырытыы); герой таһымыгар (герой тугу эрэ гынар сүрүн ис хоһооно, киниэхэ ааһааччы сыһыана); ааптар таһымыгар (ааптар геройугар сыһыана, ааптар этэр санаата уонна айымньы уопсай ис хоһооно). Манньк ырытыы айымньыны кэлимник көрөргө сүрүн хайысха буолар. Айымньыны араастаан ырытыы оҕо айымньы ис хоһоонун өйдүүрүгэр, тылга болжомто уураыгар, өйө-санаата байарыгар, майгыта-сигилитэ тупсарыгар көдьүүстээх. Айымньыны хаста да төхтүрүйэн ырытыы түмүгэр, оҕо доһордоһуу, убаастабыл, кыра уонна кыаммат дьонно көмөлтө, үтүө сыһыан сыаннастарын инэринэр, аабыттан дуоһуйар, астынар, болжомтолоох аабы түмүгэр айымньы туһунан, ис хоһоонугар бэйэтин сыһыанын этэр. Программа айылба тиэмэтин хабар элбэх айымньылаах, ол иһин оҕо айылбаны кэтиир үөрүйэбэ олохсуйар, олоһун уопута сайдар.

Оҕо айар дьобура сайдарыгар айымньыны оонньоон көрдөрөрө, онно кыттара улахан оруоллаабын программа учуоттуур. Айымньыны оонньоон көрдөрөрүгэр оҕо айымньыны, геройдарын өйдүүр, бэйэтин сыһыанын тириэрдэн оонньоур.

Төрдүс салаа – Оҕо ааһар эйгэтэ. Аабы культурата».

Ис хоһоонун уонна аабыллыан сөптөөх айымньы аатын ыйар. Манна саха, Саха сириг хотугу омуктарын, Россия араас омуктарын, тас дойду суруйааччыларын уус-уран айымньылар, ону таһынан норуот тылынан уус-уран айымньыта (остуоруйа, үһүээн, ырыа, өс хоһооно, таабырын, о.д.а.) киирэллэр. Программа кыра оҕо интэриэһин учуоттаан, олох араас өттүн хабар айымньыларга болжомто уурар: бэйэ саастыылаабын уонна улахан дьону кытта сыһыан, мүччүргэннээх сырыы, айылжа, дойду историята, культурата, омуктар культуралара, ону тэннээн көрүү, биир тиэмэлээх араас ааптар айымньытын аабыы, ырытыы, о.д.а. Тиэмэ төһөнөн киэн да, оҕо соччонон олохун уопута байар кыахтанар, билэр-көрөр бажата кэниир, аабар кыажа сайдар, аабыы культурата инэр. Киирбит айымньылар кыра саастаах оҕону өйүн-санаатын, майгытын-сигилитин, эстетическэй өттүнэн иитиигэ суолталара улахан. Оҕо аабар үөрүйэжэ сайдыытын көрөн, тулалыыр эйгэтин туһунан билиитэ диринээн истэбин аайы, аабар эйгэтэ кылаастан кылааска кэнээн, эбиллэн, байытыллан иһэр. Сыыйа оҕо библиографическай культурата олохсуйар.

Онон литература аабыытын кууруһа уус-уран эстетическэй, өй-санаа, майгы-сигили хайысхалаах буолан, аабыы компетенциятын байытар, кэнэтэр. Үөрэнээччи бэйэтин билиитин, аабар үөрүйэбин, сатабылын үөрэх сыалын уонна тустаах олох түгэннэрин быһаарарыгар сөпкө туһанар үөрүйэбин олохсутунар, кэпсэтэр эйгэтэ кэниир, аабыы культурата сайдар (аахпытын диринник өйдүүр, аабар кинигэтин талар үөрүйэхтэрин, уус-уран литератураны өрүү аабар бажата олохсуйар). Оҕо аабар культурата төһөнөн баай да, соччонон үтүө майгылаах уонна кэрэни өйдүүр сайдыылаах киһи буола улаатар.

Түмүктээн эттэххэ, «Литература аабыыта» ис хоһооно оҕо тылын-өһүн, аан дойду уус-уран литературатыгар киириитин, аабар кыабын, аабар культуратын сайыннаар, байытар.

Үөрэх былааныгар үөрэх предметын миэстэтэ

Үөрэх былаанынан алын сүһүөх оскуолажа «Литература аабыыта» предмети үөрэтиигэ барыта 238 чаас көрүллэр. Ол иһигэр 1 кылааска – 35 чаас, 2 кылааска – 70 чаас, 3 кылааска – 70 чаас, 4 кылааска – 70 чаас.

Үөрэх предметин үөрэтин түмүгэ

Ытык өйдөбүллэри үөрэнээччигэ инэриин түмүгэ

1. Төрөөбүт дойдунан, дойду историятынан уонна убаастабылынан киэн туттуу санаатын олохсутар.
2. Атын омук историятыгар уонна культуратыгар убаастабыллаахтык сыһыаннаар.
3. Бодоруууга майгы-сигили нуорматын, бэйэ эппиэтинэин сайыннаар, салайынар.
4. Уерэнэр бабаны, бэйэни сайыннаар.
5. Эстетическэй ссыыаны олохсутар.
6. Сизэрдээх быыыны, атын дьонно амарах сыыаны сайыннаар.
7. Бииргэ улэлиир сатабылы сайыннаар.
8. Утуе сыыаннаах бодоруууну инэрэр.
9. Меккуердээх түгэнтэн сатаан тахсар уеруйэби уескэтэр.
10. Айымньылаах улэбэ бабаны уескэтэр, сэрэхтээх, чел олох туьунан ейдебулу, сыыаны олохсутар.

Уерэх сатабылларын сайыннарыы түмүгэ

1. Араас тизкии ис хобоонноохтук аабар, учугэйдик толкуйдаан санарар, тылынан уонна суругунан тизкии онорор.
2. Сорудабы толорорго сана араас керуннэрин, ньымаларын бабылыыр.

3. Сэбэргэбэр кибитин болбойон истэр, кэпсэтэргэ бэлэм, кэпсэтиигэ араас сана уескуурун ейдуур, бэйэ санаатын тиэрдэргэ кыбаллар, дакаасты сатыыр.
4. Тэнниир, ырытар, тумэр, тумуктуур, наардыыр, маарынныыры, хардарыта сибээи, теруету булар, хайа бабар тиэмэбэ кэпсэтиигэ кыттыбар.
5. Атын предметтэри уерэтэргэ «Литература аабыта» терут буоларын уонна предметтэр алтыыларын (бодорууу, культура, айымныылаах улэ; кинигэ, ааптар, айымныы ис хобооно; уус-уран тиэкис уо.д.а.); куманитарнай-эстетическэй хайысхалаах предметтэр икки ардыларынаабы сибээстэри ейдуур.
6. Уерэх дьарыгын сыалын уонна соруугун ейдуур, септеех ньымалары булан туттар, туьанар.
7. Уерэх дьарыгын туруоруллубут сорууттарга олобуран былаанныыр, хонтуруолланар уонна сыаналанар, ситиьиигэ тиэрдэр ордук кедьуустээх ньымалары быьаарар.

Тустаах уерэх предметин уерэтин тумугэ.

1. Уус-уран айымныы омук уонна аан дойду культурата, сизэр майгы сыаннастара буоларын уонна баар угэстэр харыстаныахтаахтарын, кэлэр келуенэбэ тиэрдиллэхтээхтэрин ейдуур.
2. Кинигэ – киби аймах культуратын ураты сыаннаабы буоларын ейдеең, сизэрдээх сыьыаны олохсутар.
3. Уус-уран айымныы тыл искусствота диэн ейдуур, харыстабыллаахтык сыьыаннабар.
4. Саха сирийн уонна Россия элбэх ахсааннаах норуоттарын уус-уран литератураларын духуобунай уонна сизэргэ-майгыга сыаннастарын ейдуур.
5. Сайдыылаах, уерэх бары предметигэр ситиьиилээх буоларга тиьиктээх аабыы суолтатын ейдуур; аан дойду, Россия историйатын уонна культуратын, утуе, меку сыьыан, сизэр-майгы туьунан бастакы ейдебуллээх.
6. Аабыы суолтатын, араас керуннээх тиэкис (билиьиннэрэр, уерэтэр, талар, кердуур, чинчийэр) уратытын уонна ис хобоонун ейдуур, дьуулэьитигэр кыттар, герой араас быьыытын-майгытын сизэр-майгы еттунэн ырытар, сыаналыыр.
7. Таска уонна искэ аабыы техникатын бабылааьын, аахпыты араастаан уларытыы,уус-уран, научнай-популярнай уонна уерэтэр тиэкистэри ырытарга судургу литературоведческой ейдебуллэри туьаныы салгыы аабааччы тылын-еьун сайдыытыгар суолталаабын ейдуур.

Уерэх предметин ис хобооно Санарыы уонна аабыы улэтин керуннэрэ

Истин. Туора санаы истэн ылыныы (кэпсэтэр киби саната, араас тиэкиьы аабыы). Туора сананы хайдах баарынан ейдееьун, истибит айымныыны туьунан ыйытыыга сатаан хоруйдааьын, буолбуту саааьылаан быьаарыы; сана соруугун ейдееьун; уерэх, научнай-биллэрэр, уус-уран айымныы тиэкистэрин истэн баран, ыйытыыны сатаан бизэрий.

Таска аабыы. тылы, этиини уонна тиэкиьы буукубалаабакка уонна суьуехтээбэькэ таба аабыы, тыл ситимин интонациянан холбооьун; тиэкис ис хобоонун ейдуур туьугар кылаастан кылааска аабыы тэтимин тургэтэтии. Санарар сана (тыл ситимэ уонна этии) суолтатын ейдуургэ ыйыы бизэрий. Дьобус тиэкиьы хобоонноохтук аабыы: таба санарыы уонна интонация нуорматын тутуьуу; аабыы соруугун ейдееьун.ю аабар айымныыга сыьыаны кердеруугэ интонацияны тутуьуу, санарыы уонна бодоруьуу соруугар сеп тубэьиннэрэн аабыы тэтимин тургэтэтии эбэтэр бытаардыы. Сурук бэлиэтэ чорботуллар этииоэрин интонациялаахтык аабыы. Араас керуннээх уонна типтээх тиэкистэр уратыларын ейдееьун.

Искэ аабыы. Кээмэийнэн уонна керунунэн (жанрынан) септеех айымныылары таска аабыыттан сыьйа искэ аабыыга кеьуу. Аахпыт тиэкиьы ейдуургэ ис хобоонун санатыьан уонна ыйытыыларга хоруйдаан хонтуруолланар уонна кеннерунэр ньымалары туьаныы.

Аабыы араас керунун (уерэтэр, талар, билсэр) туьанан, уерэтэр уонна научнай-биллэрэр тиэкистэн информацияны булла уерэнии.

Аабыы араас керунун уратытын ейдееьун: факт, ойуулааьын, этиини толоруу уо.д.а.

Араас керуннээх тизкиинэн улэ. Уус-уран, уерэх, научнай-популярнай тизкистэр ейдебуллэрин били, кинилэри тэннээбин. Маннык керуннээх тизкистэри оноруу соруктара. Кеннеру этиилэртэн тизкии араарар уеруйэби бабылаабын.

Тизкис тизмэтин уонна сурун санатын бэйэ быһаарыыта; терует уонна тумук сибээстэрин быһаарыы; тизкии септеех кэрчиктэргэ араарыы. Хас биирдии кэрчик уонна тизкис сурун чаастарын быһаарыы, аат биэри; тизкис ис хобоонунан ааттыыр, ыйыты этиилэринэн эбэтэр бэйэ толкуйунан былаан оноруу. Тирэх тылларынан эбэтэр бэйэ онорбут быаанынан тизкии сибилии, талан, кылгатын кэпсээбин. Кжпсииргэ туох кэнниттэн туох буоларын чопчу ситимнээн тутууу. Аахпыт тизкии эбэтэр атын бэриллит холобуру утугуннэрин, ойуулаабын, сээрэгээбин, толкуйдаабын тизкии оноруу. Кэпсэти кэмигэр кинилэри туох сыаллаах туанары быһаарыы.

Элбэх информация араас керунун кытта улэлээбин.

Уопсай ырытыга кытты: ыйытыга хоруйдаабын, чопчу тизмэҕэбитиннэри оноруу, атын киби этэрин истии, кэпсэти кэмигэр хоруйдары толорон, ситэрэн биэри. Ыйынныгы уонна кердерер-ойуулуур матырыйаалы туаныы.

Тизкис ис хобоонун ойуулаабын (айылба, герой тас керунэ, буолар сирэ) уонна тлкуйдаабын (туох туунан кэпсэнэрэ, сурун санаата) ньымаларын туанан хаттаан оноруу. Уус-уран уонна научнай-биллэрэр айымнылары тэннээбин, кэпсэтигэ туох сыаллаах туанары быһаарыы. Библиографическай культура. Кинигэ – искусство ураты керунэ. Кинигэ – били терде. Саха сиигэр бастакы кинигэлэр уонна кинигэни бэчээттээбин сабаланыыта (уопсай ейдебул). Уерэх, уус-уран, ыйыннык кинигэлэрэ. Кинигэ ис хобооно эбэтэр ийинээбитэ, таа, титульнай лииэ, аннотацията, ойуулар. Кинигэҕэ информация керунэ: научнай, уус-уран (кинигэ тас кестуутугэр олобуруу, ыйар-иллюстративнай матырыйаал).

Кинигэ тиибэ: айымны-кинигэ, хомуруннук-кинигэ, суруйуулар хомуурдара, периодическай бэчээт, ыйыннык, тылдыт, энциклопедия арааа.

Бэриллит испиэҕинэн кинигэни талы, картотекалар, библиотекаба 50 кинигэлэрин туаныы. Алпаабытынан каталог. О50 сааыгар септеех тылдытынан уонна ыйыннык-литературанан туаныыта.

Учуутал кеметунэн уерэх уонна научнай-популярнай тизкистэр уратыларын быһаарыы.

Уус-уран айымны тизкиинэн улэ. Уус-уран айымны ис хобоонун еидеэун..., иэйилээхтик ылыны. Айымны аатын кытта ис хобоонун еидеен ситимнээбин.

Уус-уран тизкис уратытын быһаарыы, айыллыбыт сыалын еидеэун (аабааччыга ойууламмыт хартыына уонна уран тыл ньымата). Тылы хайдах ийиллэринэн уонна суолтатынан ырытыы, кене уонна кеспут суолтата. Суруйааччы айбыт хартыынатын еиге ойуулуур уеруйэх.

Тыл ойуулуур-дьууннуур ньыматын туанан, йымны тизкиин эбэтэр быһа тардыыны бэйэ айыта. Уруйдарынан эбэтэр иллюстрацияларынан кэпсээн айы; уус-уран айымныттаниллюстрацияба сеп тубээр кэрчиктэри булуу. Аахпыт тизкистэн быһа тардыыны тылынан ойуулаабын.

Айымны геройун характеристикалаабын (мэтириэтэ, майгыта, туттуута-хаптыыта, саната), буолбут быһыы теруетун ырытыы. Сурун санааны тириэрдэн, сибилии, талан уонна кылгатын кэпсиир дьобуру инэри. Геройдар быһыыларын маарыннатан эбэтэр утары тутан тэнээбин; онно сеп тубээр тылы эбэтэр тыл ситимин булуу. Тизкии ырытыга учуутал кеметунэн ааптар геройга сыһыанын, айымны сурун санаатын быһаарыы. Тизкистэн септеех кэрчиктэри булуу: айылбаны ойуулаабын, буолар сирэ-уота, герой туттуута-хаптыыта. Бэриллит быһа тардыыны бэйэ талан кэпсээбинэ, тирэх тылы, тыл ситимин кэпсээнтэн булуу. Буолар тугэннэринэн, уйулбаны ойуулаабынынан, геройдар быһыыланыларынан маарынааар быһа тардыылары араас айымныттан булан тэннээбин; тумуу уонна тумуктээбин.

Кыра кээмэйдээх хобооннору уонна норуот тылынан айымныларын еитен аабыга уерэти.

«Тереебут дойду» диэн ейдебулу инэрини, бэйэ тереебут сиригэр-уотугар таптал Россия бары норуоо=ттарын айымнытыгар кестуутэ. Араас норуот тылынан айымнытыгар тизмэ, сурун сана, герой, сир-майгы сыанабыла маарынаабыта. Россия духуобунай-нравственной, культурнай угэстэрин ылыны, уерэни.

Уус-уран айымньыларга арыллар амарах сана, сизьинэй, хорсун быыы, добордоуу, естеуу, аба-сата, кырык, бэйэни билинии, дьоуннаах, сизэрдээх буолуу курдук сизэр-майгы, этика ейдебуллэрин ылыныы, инэринии. Бу ейдебуллэри герой атын дьонно, айылбаа, тулалыыр эйгэсэ сыыанын холобуругар олобуран ырытыы.

Дьону кытта сыыанна бэйэсэр бабарбаккын онорума, бэйэсин таптырын курдук атын киин таптаа диэн сизэр-майгы, сигили быраабылаларын тутууу туунан толкуйдаабын; ону куннээси олоххо алтыыыга туяаны; бэйэмсэх, ымсы буолуу, хара санааланы курдуктартан туттунар санаа. Еستهуугэ, кырыктыыыга, бэйэмсэх буолууга, атын киби лиичинэыгэр ытыктабыла суох сыыаннааыыга олобулар алтыыы кедьууэ суобун дакаастыыр сюжеттарын, литература персонажтарын быыылара маарыннааыытын быаарыы.

Истинник санааыыга, тапталга, тулуурга, хардарыга кемеэе, аыныгас уонна амарах буолууга. Алдархайтан быыаабын, тылга туру, албынтан-келдьунтэн куотунуу курдуктарга олобуран, доботтору кытта истинник сыыаннааар кэпсээн уонна остуоруа геройдарын быыыларыттан холобуру аалар уеруэх.

Айымньы геройдарын утуе уонна меку быыыларын еидеэун, учуутал кеметунэн санааны олохтоохтук этинии. Бэйэ быыытын ырытыы, литературнай айымньыттан себулуур геройу утуктэ уерэнии.

Уерэх, научнай-популярнай уонна уус-уран тизкии кытта улэ. Айымньы аатын еидеэун, ис хобоонун кытта ситимнээбин. Уерэх уонна научнай-популярнай тизкистэр уратыларын туунан информациялаабын. Уьуйээн. Сээн, танара кэпсээннэрин биир уопсай уратыларын еидеэун. Терует уонна тумук сибээсин олохтоуонна араас керуннээх тизкии ырытыы судургу ньымаларны кытта билсии. Тизкис сурун санаатын быаарыы. Кулуус эбэтэр тирэх тыллар. Тизкии хаттаан оноруу алгоритмын туттуу. Кулуус тылга, модельга, схемааа тирэбирэн тизкии хаттаан оноруу. Тизкии сибиии кэпсээбин. Тизкистэн сурунун арааран кылгатын кэпсээбин.

Кэпсэтэр уеруэх. Бодорууу сизэрэ. Сана биир керунэр, диалокка, кэпсэтээччилэр сана атастаалларын еидеэун. Диалог уратытын кэпсэтии сыалын били, ыйытыыны уонна хоруй толкуйдаабын, кэпсэтэр киини истэр уеруэх, кэпсэтиини ыйытыы уонна реплика кеметунэн кебулээбин. Тизкис ис хобоонугар уонна бэйэ уопутугар олобуран, бэриллит тизмэсэ эбэтэр айымньы туунан бэйэ санаатын этии. Бодорууу сизэрин тутууу. Норуот тылынан айымньытыгар олобуран, норуот кэпсэтэр сизэрин уратыларын кытта билсии.

Монолог – сана биир ураты керунэ. Тизкискэ (бэриллит тизмэ эбэтэр ыйытыыга хоруй) олобуран, сурун санааны быааран дьобус этиини санарар уеруэх. Аахпыт эбэтэр истибит научнай-популярнай, уерэх уонна уус-уран тизкистэр уратыларын учуоттаан туран тизирдии.

Тугу этэри эрдэ былааннаабын; этэр сана сыалыгар сеп тубээр тылы-еу булуу. Ойуунан, аахпы тизкиинэн эбэтэр бэриллит тизмэсэ ситимнээх сана, кэпсэтии сизэрин тутууан тылынан кылгас кэпсээни оноруу.

Сурук. Суругунан сана сизэрэ. Суругунан сана нуорматын тутууу: ис хобоон аатыгар, тизкии бэрэбизрклэнии уонна кеннеруу.

Бэриллит тизмэсэ, бэйэ кэтээн керуутунэн эбэтэр аахпыт айымньы туунан кылгас еитен суруйуу, ойуулаабын уонна толкуйдаабын ньымаларын тууанан кинигэ, дьобус кэпсээн суруйуу.

Обо ааар эйгэтэ

Норуоттар тылынан уус-уран айымньылар. Кыра кылаас уерэнээччитин сааыгар септеех 19-20 уйэтээси Россия норуоттарыны уонна тас дойдулар литератураларын, обо литературатын классиктарын, Россия норуоттарын уонна тас дойдулар билини суруйааччыларын айымньылар. Уус-уран, научнай-популярнай, историческай, муччургэннээх сырылардаах, ыйынньык-энциклопедия кинигэлэр, обо хаыата, сурунаала. Кылааска аабыыга уонна истиигэ, бэйэ уонна ыалынан аабыыга, атын оболору кытта уонна дьиз кэргэннэ ырытыыга аналлаах айымньы араас керунэ.

Программа сурун темаларын ис хьооно: араас норуот фольклора, Ийэ дойдуга, киниэхэ таптал, дойду историята, айылбата; обо, ыал уонна оскуола; кырачаан доботторбут; утуе быыы, добордоуу, чизьинэй буолуу, албан аат; дьиктилэр-дьиибэлэр, киэн туттар суруйааччыларбыт уо.д.а.

Кылаас аайы бэриллэр уопсай тизмэлэргэ ааар уеруйеби эрчийиигэ салаалар: «Бибилэтиэкэсэ дьарык», «Бийиги театрбыт», «Бэйэ аабыыта», «Ыалынан аабыы», «Ойуулуур-дьууннуур эйгэсэ», «Айар улэ умсулбана», «Айымньы дойдутун кистэлэннэрэ».

Литература ейдебуллэринэн улэ.

Тиэкистэн ойуулуур-дьууннуур ньыманы булан араары: синоним, антоним; уус-уран быһаары, тэннээбин, сирэйдээн этии (учуутал кеметунэн).

Литература ейдебуллэрин быһа холуйан билии: уус-уран айымньы, тыл искусствота, ааптар, тиэмэ, герой, ааптар геройга сыбыана

Сэбэн (кэпсээн) тутулун туьунан уопсай ейдебул, ойуулаабын, толкуйдаабын.

Кэпсээнинэн уонна хобоонунан сана, хобоонунан айымньы уратыта (ритм, рифма).

Айымньы жанра. Исторической-литературнай ейдебуллэр: фольклор уонна ааптар айымньыта (араары).

Остуоруйа керуннэрэ: тыынар тыыннаах, олох-дьаах, аптаах-алыптаах. Остуоруйа уус-уран уратыта: остуоруйа героя, ойуулуур-дьууннуур ньымалар, тутула. Литературнай остуоруйа. Олонхо ейдебулэ, олонхо, бухатыыр, геройдара, Орто дойду, олонхо тыла.

Кэпсээн, хобоон, угэ туьунан уопсай ейдебул, тутуларын уонна ойуулуур-дьууннуур ньымаларын уратыта.

Айар улэ.

Аахпыт айымньыга маарыннатан ойуулаабыннаах уонна толкуйдаабыннаах остуоруйаны уонна кэпсээни айыы; учуутал кеметунэн остуоруйа сюжетын сайыннаран атын вариантынан толкуйдаабын.

Литературнай айымньы тиэкибин уларытыы: оруолунан аабы, инсценировкалаабын, хобоонноохтук аабы, тылынан ойуулаабын, ыбылыбыт тиэкиби саабылаабынна араас ньыманы туьаны, ейтен айыылаах аахпыттан суруйуу, уус-уран айымньыга, хуудоьунньук хартыынатыгар, айымньынан ойууларсерияларыгар эбэтэр тус уопукка олобуран бэйэ тиэкибин айыы.

Тылынан уус-уран, музыкальной, ойуулуур-дьууннуур айымньылары тэннээн керуу, музыканы, хобоону истиигэ олобуран бэйэ этиилэрин оноруу, онно бэйэ сыбыанын кердеруу уонна ону тыл кеметунэн тириэрдии.

Алын сүһүөх кылааһын үөрэнээччитэ ылынар үөрэх дэгиттэр үөрүйэхтэрэ

(Универсальные учебные умения)

Кинитийин сирин интэрэр (үөрэнэр) үөрүйэх (Личностные УД)

- Төрөөдүт тыл көлүөнэттэн көлүөнэбэ бэриллэр улуу нэһилиэстибэ.
- Төрөөдүт тыл норуот барҕа баайа, үтүө үгэһэ, мындыр өйө дуоларын өйдүүр. Төрөөдүт норуотун, дойдутун таптыыр, ытыктыыр.
- Төрөөдүт тыл – истинг бодоруһар тыл. Оҕо төрөппүттэрин, чугас дуонун-сэргэтин, биһиргэ үөрэнэр доҕотторун кытта иэйии, турук, сыһыан (үөрүү, таптал, ахтылҕан, сонурҕааһын о.д.а.) тылынан өйдөһөрүн билэр. Ону арыйар тылларыннан тылын саппааһын байытар, санаатын холкутук тиэрдэр.
- Төрөөдүт тылга харыстабыллаах сыһыан.
- Тылы харыстыыр, сайыннаар усулуобуйалары билэр:

1) дьибэ-уокка, оскуолаҕа төрөөдүт тылынан кэпсэтии,

- 2) бэйэ омук дьонун кытта (сахалардыын) төрөөбүт тылыннан бодоруһуу,
- 3) төрөөбүт тылыннан лоп бааччы санарыы, суруйуу,
- 4) төрөөбүт тылы-өһү эрчийэ, дьарыктыы сылдыы,
- 5) улахан дьону кытта табан кэпсэтии.

Билиини-көрүүнү ылар үөрэнэр үөрүйэх (Общеучебные, познавательные УД)

- Бэйэни салайынар-дьаһанар (организационные) үөрэнэр үөрүйэх.
- Учуутал көмөтүнэн төрөөбүт тылын дьарыгар сыал-сорук туруорунар.
- Учуутал көмөтүнэн үөрэнэр соругу хайдах быһаарары былаанньыт. Тугу билэрин-билбэтин арааран өйдүүр. Бэйэ онорбут үлэтин хонтуруолланар.
- Билиини-көрүүнү ханатар араас матырыйаалы туһаныы.
- Туһааннаах информацияны учуутал ыйан биэрбит литературатыттан (тылдьыттартан, ыйынньыктартан, энциклопедиялартан) булар.
- Сахалыы тахсар оҕоҕо аналлаах хаһыаты-сурунаалы («Кэскил», «Чуораанчык») ааҕар, телевизорунан сахалыы биэриилэри сэргээн көрөр.

Тобулук өйү сайыннаар үөрэнэр үөрүйэх (логические УД)

- Үөрэнээччи саха тылын үөрэтэр кэмигэр үөрэнэргэ төрүт дуолар өй үлэтин сүрүн үөрүйэхтэрин баһылыыр.
- Саха тылын предметин, үөрэтэр матырыйаалыгар тирэҕирэн, сахалыы толкуйдаан, өй үлэтин араас дьайыыларын толорор: тэннээһин (сравнение), ырытыы (анализ), холбооһун (синтез), түмүктээһин (обобщение), ханыылатан сааһылааһын (классификация), сааһылаан ситимнээһин (систематизация), майгыннатыы (аналогия).
- Рефлексия. Сыалы-соругу ситиһэр ньымалары уонна усулуобуйаларын төһө сөпкө талбытын сыаналыыр. Үлэ хаамыытын хайдах онорбутун сааһылаан кэпсиир.

Бэлиэни-символы туһанан үөрэнэр үөрүйэх (знаково-символические УД)

- Дорҕоон (буукуба), тыл, этии анал бэлиэлэрин (схемаларын) сатаан туһанар.
- Анал бэлиэлэрин тыл, этии моделын онорор. Бэриллбит моделга тирэҕирэн, тылы, этиини толкуйдуур.
- Билиини араас схема, модель көмөтүнэн көрдөрөр. Схеманан көрдөрүллүбүт биллини өйдүүр уонна кэпсиир. .

Бодорхан үөрэнэр үөрүйэх (коммуникативные УУ)

- Дьону кытта бииргэ алтыһан үөрэнэр, үлэһир (пааранан, бөлөбүнэн, хаммаанданан о.д.а.).
- Кэпсэтэр киһитин сэнээрэр, санаатын болбойон истэр, ылынар, ыйытыы биэрэр.
- Тус санаатын сатаан этэр.
- Кэпсэтэр кэмнэ көрдүтүн, истибитин, аахпытын туһанан сиһилии сөһөргүсүр.
- Сахалыы дорооболоһор, билсир, быраһаайдаһар, көрдөһөр, телефонуунан кэпсэтэр о.д.а. үгэстэри күннээби олоһор туттар.

Санааны сааһылаан саһарар үөрүйэх (дорбоонноох саһа уонна суругунан саһа)

- Туох сыаллаах-соруктаах саһарарын-суруйарын чуолкай өйдөөн (тема, сүрүн санаа),
- Дьонно тийиһимтиэттик санаатын сааһылаан саһарар-суруйар (истэн суруйуу, өйтөн суруйуу).
- Тиэкис тутулун тутуһар (кириитэ, сүрүн чааһа, түмүгэ), былаанын онорор.
- Тылы сөпкө наардаан, сахалыы тутуллаах этиилэри (логичность речи), ойуулуур-дьүһүннүүр тылы-өһү (богатство речи) туттар.

Истии

- Сахалыы дорбоон уратытын таба истэр.
- Сахалыы саһаны болбойон истэр.
- Тыл-өс эгэлгэтин (синоним, омоним, антоним, өс хоһооно, таабырын) өйдүүр.
- Сахалыы саһарыы дэгэтин көрдөрөр бэлиэни (саһа аллайыы, туһулуур, эйэргэхэр тылы-өһү, ойуулуур-дьүһүннүүр, тыаһы үтүктэр, паараласпыт тылы о.д.а.) арааран истэр.
- Айымныы тылыгар образтаан этэри, тэҥнээһини арааран өйдүүр.

Аабыы

- Тиэкиһи сөптөөх тэтиһинэн таба интонациялаан, сөпкө өйдөөн, хоһоонноохтук ааһар.
- Ааһар тиэкиһиттэн билбэт, өйдөөбөт тылларын тылдьыттан булар.
- Тиэкис ис хоһоонугар тус сыанабылын (сыһыанын) сатаан этэр.
- Тиэкистэн сомоһо доһоһу ойуулуур-дьүһүннүр тылы-өһү булар.

Сагарыы

- Сахалыы ураты дорбооннору чуолкайдик (уһун-кылгас аһаас дорбоон уотна хоһуласпыт бүтэй дорбооннору, дифтоннары, һ, нь, н, ь дорбооннору) сөпкө сагарар.
- Этииини сахалыы интонациялаан сагарар.
- Ыйытыыга эппиэттиир. Тугу өйдөөбөтөбүн ыйытар.
- Бэйэтин олоһор сөп түбэхэр темаҕа кэпсээн онорор (үөрэбин, сөбүлүүр дьарыгын, кылаас олоһун, айылҕа көстүүтүн, араас түбэлтэ туһунан о.д.а.).
- Бэриллэр темаҕа уруокка иһитиннэриин онорор.

Суруйуу

- Тылы, тиэкиһи истэн таба суруйар.
- Тылы сүһүөххэ арааран көрдөрөр.
- Олохторо нууччалыы суруллар кириин тыллар сыһыарыыларын таба суруйар.
- Сахалыы этэргэ табыгастаах кириин тыллары сахатытан суруйар.
- Суруйар дьарык тутулун баһылыыр (сирдэтинэр, былаанныыр, наардаан сиһилии суруйар, хонтуруолланар).
- Сахалыы сурук бэлиэтин тутуһар.

8. Календарно-тематическое планирование по литературному чтению

№	Буолар күнэ		Уруок темата	Үөрэнээччи үлэтэ	Бэлиэтээһин
	Былаан	Факт			
			1 чиэппэр 18ч		
1	04.09		Оскуола аана тэлэлиннэ. С.Руфов	Сахам сирэ барахсан Тиэмэ аатыгар олобуран, туох туһунан айымньылар киирбиттэрин сабаҕалыыр. Төрөөбүт дойдутун, дьиэ кэргэнин туһунан, төрөөбүт уонна улааппыт дойдутугар иэйиитин, төрөппүттэригэр, бииргэ төрөөбүттэригэр тапталын кэпсиир. Хоһоон иэйиитин сөпкө тизрдэн ааҕар. «Төрөөбүт дойду», «Аҕа дойду», «Ийэ дойду диэн тыллар суолталарын быһаарар. Олорор дойдутун, куоратын, төрөөбүт улуһун сириин-уотун билэр. Киин куорат туһунан хоһооннору өйтөн ааҕар. Сэһэргэхэр киһиэхэ болҕомто ууар. Бэйэ санаатын этэн, аахпыт айымньы туһунан ыйытыы биэрэн, паараҕа үлэлиир. Биир	
2	07.09		Эйэ ырыата. А.Попов		
3	11.09		Төрөөбүт буор таптала. Т.Черемкин		
4	14.09		Күөрэгэй. С.Данилов		
5	18.09		Хомус ырыатын иһиттим. П.Ламутская		
6	21.09		Күөх хону. И.Артамонов		

7	25.09		Олонхо олоҕо. Суорун Омоллоон.	тиэмэбэ суруллубут айымньылары тэнниир. Тыл уонна уруһуй искусстволарын айымньыларын тэнниир; кинилэргэ маарыннаһары уонна уратыны булар. Тиэмэнэн наардааһынтан наадалаах кинигэни булар. Кинигэни тиэмэтинэн наардыыр. Үөрэх кинигэтигэр баар хонтуруоллуур үлэбэ олобуран, ситиһиилэрин сыаналанар уонна бэрэбиэркэлэнэр. Хоһоонно дьүөрэлээн этии диэн сала сүрүн өйдөбүлүн чопчу өйдүүр. Хоһоонно рифманы булар. Тэннэбили булар. Айымньыга ойууланар быһыы-майгы ис хоһоонун уонна онно бэйэ сыһыанын көрдөрөн ааҕар. Хоһоон тэтимин быһаарар. Аахпыт айымньылар ис номохторун быһаарар. Айымньыга билгэлиир. Остуоруйаны бэйэтэ айар. Кинигэ быыстапкатын тиэмэтин быһаарар. Худуохунньук хартыынатын айымньыга сыһыаран кэпсиир.	
8	28.09		Москва уонна да атын дойдулар. Н.Курилов		
9	02.10.		Ситиһиитин сыаналыыбыт, билиитин бэрэбиэркэлиит.		
			Кинигэ – билиим төрдө		
10	05.10		Айымньы дойдутун кистэлэннэрэ.	Тиэмэ аатыгар олобуран, туох туһунан айымньылар кирибиттэрин сабаҕалыыр. Кинигэ, кинигэ тутула диэн өйдөбүллэри чопчу өйдүүр. Кинигэни, үөрэх кинигэтин харыстыыр, киһи олоҕор кинигэ суолтатын өйдүүр. Кинигэ, суруйааччы, ааҕааччы, бибилиэтиэкэ диэн өйдөбүллэр туһунан билиитин чингэтэр, диригэтэр. Кинигэ ойууларын ырытар. Кинигэбэ таһа, ойуута, ааптар араспаанньата, айымньы аата диэн араарар. «Кинигэтэ суох хайдах олоруохпут этэй?» диэн сана тула кэпсэтиигэ кыттар. Сөбүлүүр кинигэтин туһунан (ааптарын, аатын, тиэмэтин, сүрүн түгэnnэрин) кэпсиир. Сурук-бичик үөскээһинин туһунан билбитин кэпсиир. Айымньыны хайдах интонациялаахтык ааҕары быһаарар. Атын киһи этэрин өйдөөн истэр, паараба үлэлиир. Уруһуй көмөтүнэн бэйэ суругун толкуйдуур. Бибилиэтиэкэбэ кинигэни сатаан таларга үөрэнэр. Үөрэх кинигэтигэр баар хонтуруоллуур үлэбэ олобуран, ситиһиилэрин сыаналанар уонна бэйэтин бэрэбиэркэлэнэр.	
11	09.10		Добор. Константин Туйаарыскай		
12	12.10		Түүл. И.Алексеев		
13	16.10		Борон куобах үөрэхтэммитэ. Т.Сметанин		
14	19.10		Маллар мунньахтара. М.Заболоцкай		
15	23.10		Дьарааска кинигэбэ наадыар дуо? В.Давыдова.		
16	25.10		Үүтээн. С.Маршак.		
17	28.10		Үүтээн. С.Маршак.		
2 чииппэр- 15ч					
18	11.11		Ситиһиитин сыаналыыбыт, билиитин бэрэбиэркэлиит.		
			Норуот өркөн өйө – тылынан уус-уран айымньыга		
19	15.11		Айымньы дойдутун кистэлэннэрэ.	Тиэмэ аатыгар олобуран, туох туһунан айымньылар кирибиттэрин сабаҕалыыр. Араас норуот тылынан уус-уран айымньытын көрүгнэрин кэпсиир. Өс хоһоонугар сир-майгы өрүтүн (норуот муударай этиитин) быһаарар. Ааҕы тэтимин көрөн уларытар. Сөбүлээбит өс хоһооннорун өйтөн этэр, кинилэр ис хоһооннорун	
20	18.11		Таабырынна таайын. К.Туйаарыскай		
21	22.11		Күндү бэлиэ. С.Ойунская		

22	25.11		Өс хоһооно	ырытар. Араас норуот тылынан уус-уран айымньытын тэнниир. Үөрэппит норуот айымньытын көрүҥнэрин ааттыыр, нуучча норуотун ырыатыгар, таабырыныгар, өс хоһоонугар, Россия атын норуоттарын тылынан уус-уран айымньыларыгар бэйэтин сыһыанын сатаан этэр. Таабырыны уонна таайыытын тэнниир. Таабыыннары тиэмэнэн бөлөхтүүр. Өс хоһоонун суолтатын быһаарар. Оскуола бибилиэтиэкэтигэр кинигэни аатынан бэйэ ааҕарыгар таларга үөрэнэр. Үөрэх кинигэтигэр баар хонтуруоллуур үлэҕэ олобуран, ситиһиилэрин сыаналанар уонна бэрэбиэркэлэнэр. Ырыалар, өс хоһоонноро, таабырыннар диэн тиэмэлэр сүрүн өйдөбүллэрин билэр. Норуот тылынан айымньытын кыра көрүҥнэрин интонацияны тутуһан доргуччу таска ааҕар. Норуот тылынан айымньытын кыра көрүҥнэрин: өс хоһоон, ырыа, таабырын диэн араарар. Биридимиэккэ бэриллибит быһаарыыга олобуран таабырын толкуйдуур. Аахпыт өс хоһоонун туттуллуон сөптөөх түгэнин өйүттэн толкуйдуур. Тиэкис ис хоһоонун ырытар; айымньы дьоруойдарын ааттыыр; дьоруойдар майгыларын уратытын быһаарар. Айымньыны инсценироваалыыр.	
23	29.11		Чабырҕах-таабырыннар. П.Варфоломеев		
24	02.12		Норуот ырыата. Сайын.		
25	06.12		Оһуокай. Туллукар.		
26	09.12		Киһиргэс куобахчаан.		
27	13.12		Ситиһиибитин сыаналыыбыт, билиибитин бэрэбиэркэлиибит.		
28	16.12		Айымньы дойдутун кистэлэннэрэ.		
29	20.12		Куобах туһунан остуоруйа	Тиэмэ аатыгар олобуран, туох туһунан айымньылар кирибиттэрин сабаҕалыыр. Остуоруйаҕа бэйэ сыһыанын кэпсиир. Аахпыт остуоруйа туһунан бэйэ санаатын этэр. «Бу дьоруой оннугар эн тугу гыһыан этэй?» тугэни ырытар. Уруьуйунан уонна аатынан остуоруйаны талар. Уруьуйунан керен остуоруйаны кэпсиир. Россия норуоттарын 1-2 остуоруйатын ааттыыр.	
30	23.12		Үрүн эһэ мунна тоҕо хараны?		
31	27.12		Төбөтө уонна төрдө		
32	30.12		Дьэрэкээн оҕолор. Суорун Омоллоон		
			3 чыппэр 20ч		
33	13.01		Сулустар уонна ый хайдах үөскээбиттэрин туһунан. Б.Уһунуускай	Кинигэттэн наадыр остуоруйатын булар. Остуоруйа дьоруойдарын кэпсэтиилэрин оруолунан ааҕар. Тэн ис хоһоонноох остуоруйалары, дьоруойдары тэнниир. Хартыынанан кэпсиир. Үөрэх кинигэтигэр баар хонтуруоллуур үлэҕэ олобуран, ситиһиилэрин сыаналанар уонна бэрэбиэркэлэнэр. Остуоруйа, остуоруйа дьоруойа диэн сала сурун ейдебуллэрин чопчу ейдуур. Остуоруйа бутуутун, тумугун айар. Норуот уонна литературнай остуоруйа диэн быһаарар. Айымньы дьоруойун майгытын быһаарар, ол хаачыстыбаларын ааттыыр. Оруолларынан наардыыр. Айымньыны инсценировкалыыр.	
34	17.01		Ситиһиибитин сыаналыыбыт, билиибитин бэрэбиэркэлиибит.		
35	20.01		Айымньы дойдутун кистэлэннэрэ.		
36	24.01		Олонхо. Үөһээ дойду	Олонхо аабыллар уратытын ейдеэн истэр. Олонхо ус дойдутун туһунан араарар. Олонхоут диэн ким ааттанарын ейдуур. Олонхо геройдара саналара уратылаабын билэр, утуктэн ааҕарга холонон. Аахпыт кэрчик ис хоһоонун ейдуур. Олонхоттон айы киьитин сиэрин-майгытын инэринэн, атын дьону кытта алтыыытыгар туһанар. Олонхо норуот тылынан уус-уран айымньытын саамы беден	
37	27.01		Олонхо. Орто дойду.		
38	31.01		Айыы бухатыра		
39	03.02		Олонхо. Аллараа дойду.		
40	07.02		Абааһы бухатыра		

41	10.02		Ситиһиибитин сыаналыыбыт, билиибитин бэрэбиэркэлиибит.	айымньыта буоларын быһаарар. Уруьуйдарынан олонхону кэпсиир. Уерэх кинигэтигэр баар хонтуруоллуур улэ5э олобуран, ситиһиилэрин сыаналанар уонна бэрэбиэркэлэнэр. Худуоьунньук		
42	14.02		Айымньы дойдутун кистэлэннэрэ.	улэлэрин керен, аахпыт олонхотугар сыьыаннаах тугэннэри булан ырытар. Тылдьыттан олонхо тылын суолтатын булан кэпсиир. Олонхо Орто дойдутун ойуулуур тыллары тылддьыттан булар. Истибит уонна аахпыт кэрчиктэргэ сеп тубэьэр иллюстрацияны булар. Быһа тардыына тылынан ойуулуур. Сала сурун ейдебуллэрин ейуур.		
			Биьыги до5отторбут			
43	17.02		Бэскэ үүммэт мээчик. Б.Хабырыыс	Тиэмэ аатыгар олобуран, туох туһунан айымньылар киирбиттэрин сабаҕалыыр. «Тыынар тыыннаа5ы барытын таптаа» диэн тиэмэ5э сиэр-майгы кестуутун быһаарар. Уобараьы айыыга сананы утуктуу ньыма буоларын быһаарар. Поэттар айыл5а тыаьын-ууьун тириэрдэр тылларын булар. Тыынар тыыннаахха уонна уунээйигэ бэйэ сыьыанын кэпсиир. Кэпсэтии быраабылатын тутуьар: сьэьэргээччигэ бол5омто уурар, бэйэ санатын этэр, аахпыт айымньы туьунан ыйытыы биэрэр, паара5а, белеххе улэлиир. Таптыыр ытын (куоскатын) туьунан кэпсээн онорон, тыынар тыыннаахха бэйэ сыьыанын кердерер; учугэй, куьа5ан диэн ейдебуллэри тэнниир; кинилэр ис номохторун быһаарар. Тиэмэтигэр септеех хаьыаты онорууга матырыйаалы талар. Бэйэ айымньытын кердерер. Биллэрэр уонна уус-уран тиэкистэри тэнниир, айымньыга сыьыаран ырытар. Ойууларынан айымньыны танар. Кинигэ быыстапкатын тиэмэтин быһаарар, наадалаах кинигэни булар.		
44	21.02		Бастакы хаар уонна барабыай. К.Уурастыырап			
45	24.02		Чооруостар. С.Данилов			
46	28.02		Мо5отой то5о ытаабытай? К.Туйаарыскай			
47	03.03		Булчут ыт. Н.Тарабукин			
48	07.03		Хотой уйата. Е.Собакин			
49	10.03		Хотой уонна куоска. К.Ушинская.			
50	14.03		Айар үлэ. Таптыбын бары тыыннаа5ы.			
51	17.03		Ситиһиибитин сыаналыыбыт, билиибитин бэрэбиэркэлиибит.			
52	21.03		Айымньы дойдутун кистэлэннэрэ.			
			4 чиеппэр 18ч Үчүгэйтэн үөрэбит, куһаҕантан хомойобут			
53	31.03		До5ордуулар. Суорун Омоллоон		Тиэмэ аатыгар олобуран, туох туһунан айымньылар киирбиттэрин сабаҕалыыр. Айымньы, айымньы геройа, айымньыга сиэр-майгы кестуутун, айымньы сурун санаатын, тиэкис былаана диэн сала сурун ейдебуллэрин чопчу ейдуур. Геройдарын быһаарар. Айымньы геройун санатынан уонна быьыытынан характеристикалыыр. Кэпсээннэри тылынан ойуулуур. Айымньы уопсай тиэмэтин быһаарар , сурун санаатын булар, айымньы ис номо5ун арыйар ес	
51	04.04		Көрүдьүөс күн. Т.Сметанин			
55	07.04		Хатыыска. Таллан Бүрэ.			
56	11.04		Иккис «то5о?» Амма Аччыгыйа			

57	14.04		Төрдүс «тобо?» Амма Аччыгыйа	хобоонун булар. Оруолларынан наардыыр. Добор диэн кими этэри дыууллээр, дыиннээх добордоуу диэни быаарар. Учугэйи уонна кууааны араарар. Бэйэ уонна атын кии быыытын сыаналыыр. Добордоуу, кыамныы, хардарыта кемелеуу, амарах быыы диэн ейдебуллэр суолталарын добору кытта ырытар; аахпыт кэпсээннэртэн холобурдуур. Улэйт – сурэ5э суох, чизьинэй – сымыйаччы, аламабай – киннээх диэн утары суолталаах тыллары тэнниир, кинилэр суолталарын быаарар. Кэпсэтэр кийини хомоппокко эрэ (добору кытта) алтыбар. Бэйэ-бэйэни ейуур, кемелесуэр. Айымнылары тематынан, ис хобоонунан уонна сурун санаатынан тэнниир. Айымныны часка араарар, ааттыыр. Былаан онорор. Библиотека5а кинигэни темаларынан керен наардыыр. Уерэх кинигэтигэр баар хонтуруоллуур улэ5э олобуран, ситиьиилэрин сыаналанар уонна бэрэбиэркэлэнэр. Кинигэ быыстапкатын тематын быаарар.	
58	18.04		Иранал. Улуро Адо		
59	21.04		Ийэбэ сыһыан. С.Михалков		
60	25.04		Икки ийэ, икки кыыс. С.Данилов		
61	28.04		Уолаттар. Л.Толстой		
62	02.05		Үһүс «тобо?» Амма Аччыгыйа		
63	05.05		Ситиһиибитин сыаналыыбыт, билиибитин бэрэбиэркэлиибит.		
64	09.05		Айымны дойдутун кистэлэннэрэ.		
65	12.05		Сыллаабы хатылааһын		
66	16.05		Сыллаабы хатылааһын		
67	19.05		Сыллаабы хатылааһын		
68	23.05		Сыллаабы хатылааһын		